

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

БОРКО А. Л.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
держави і права
(Національний університет
кораблебудування імені адмірала
Макарова)

ЗАБОЛОТНИЙ В. М.,

аспірант
(Заклад вищої освіти «Міжнародний
університет бізнесу і права»)

УДК 342.9:35.077.3

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.19>

**КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ
АДМІНІСТРАТИВНИХ КОМІСІЙ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ**

У статті здійснено комплексне науково-теоретичне дослідження публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій як інституційного елементу системи публічної адміністрації України. Обґрунтовано актуальність теми з огляду на необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності адміністративних комісій у контексті побудови правової держави, розвитку місцевого самоврядування та забезпечення прав людини у сфері адміністративного провадження.

Розкрито сутність правосуб'єктності як базової юридичної категорії, акцентовано на її специфіці у публічному праві, що виявляється у похідному характері від державного суверенітету та обмеженій самостійності суб'єкта. Детально проаналізовано колегіальний характер адміністративних комісій, їх функціонально-організаційне призначення, нормативне підґрунтя діяльності та проблеми компетенційного визначення.

Визначено структуру публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій як системи взаємопов'язаних елементів: правоздатності, дієздатності, деліктоздатності та компетенції. Наголошено на її службово-функціональному характері та підконтрольності у межах адміністративно-правового механізму. Виокремлено основні проблемні аспекти концептуалізації правосуб'єктності адміністративних комісій: фрагментарність нормативного регулювання, відсутність спеціального закону, невизначеність процедурних стандартів діяльності, брак ефективних механізмів контролю законності та недостатню професійну підготовку членів комісій.

Сформульовано авторське бачення основних напрямів удосконалення законодавства: розробка спеціального закону про адміністративні комісії, уніфікація адміністративної процедури, встановлення кваліфікаційних вимог до складу комісій, підвищення ефективності контролю та забезпечення належних правових гарантій особи. Запропоновані заходи спрямовані на зміцнення правових

засад функціонування адміністративних комісій та підвищення ефективності публічного управління в Україні

Ключові слова: публічно-правова правосуб'єктність, адміністративна комісія, публічна адміністрація, компетенція, колегіальний орган, адміністративне право, адміністративне провадження.

Borko A. L., Zabolotny V. M. Conceptualization of public-law legal personality of administrative commissions: essence and content

The article presents a comprehensive scholarly and theoretical study of the public-law legal personality of administrative commissions as an institutional element of Ukraine's public administration system. The relevance of the topic is substantiated considering the need to improve the legal regulation of administrative commissions' activities in the context of building the rule of law, developing local self-government, and protecting human rights in administrative proceedings.

The essence of legal personality as a fundamental legal category is revealed, with an emphasis on its specificity in public law, characterized by its derivative nature from state sovereignty and the limited autonomy of the subject. The collegial nature of administrative commissions, their functional and organizational purpose, regulatory basis of activity, and challenges of defining their competence are analyzed in detail.

The structure of the public-law legal personality of administrative commissions is defined as a system of interrelated elements: legal capacity, capacity to act, delict capacity, and competence. Its service-functional nature and subordination within the administrative-legal mechanism are highlighted. The main problematic aspects of conceptualizing the legal personality of administrative commissions are identified: fragmented regulatory framework, lack of a special law, unclear procedural standards of activity, insufficiently effective mechanisms of legality control, and inadequate professional training of commission members.

The author proposes key directions for improving legislation: drafting a special law on administrative commissions, unifying administrative procedure, establishing qualification requirements for commission members, enhancing the effectiveness of oversight, and ensuring adequate legal guarantees for individuals. The proposed measures are aimed at strengthening the legal foundations of administrative commissions' activities and increasing the effectiveness of public administration in Ukraine.

Key words: public-law legal personality, administrative commission, public administration, competence, collegial body, administrative law, administrative proceedings.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування публічного управління в Україні особливої ваги набуває чітке визначення правового статусу органів, що реалізують владно-організаційні функції на місцевому рівні. Адміністративні комісії як колегіальні органи при органах місцевого самоврядування або місцевих органах виконавчої влади виконують важливу роль у механізмі забезпечення законності, превенції правопорушень та реалізації адміністративної юрисдикції в досудовому порядку. Проте їх права природа залишається недостатньо дослідженою у вітчизняній науці адміністративного права.

Зокрема, проблемним є питання чіткого доктринального визначення публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій. Брак системного розуміння її змісту та структури зумовлює суперечливість правозастосовної практики, породжує ризики порушення прав особи та створює умови для правової невизначеності щодо меж компетенції таких органів. Наявні законодавчі акти фрагментарно регулюють питання утворення, складу

та діяльності адміністративних комісій, не формулюючи комплексного підходу до визначення їх правосуб'єктності як суб'єктів публічного права.

Це обумовлює потребу у ґрунтовному науковому дослідженні категорії публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій, з'ясуванні її сутності, елементного складу та особливостей реалізації у межах адміністративно-правового механізму. Без такої концептуалізації неможливо забезпечити належну законодавчу регламентацію діяльності адміністративних комісій, підвищити ефективність їх функціонування та зміцнити гарантії прав і свобод людини у сфері публічного управління.

Метою статті є здійснення комплексного науково-теоретичного аналізу публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій, розкриття її сутності та змісту як складного юридичного явища, а також формулювання концептуальних підходів до її нормативно-правового визначення в системі публічної адміністрації України.

Аналіз наукових публікацій. Дослідження правосуб'єктності як загальнотеоретичної правової категорії має ґрунтовне висвітлення у працях українських та зарубіжних правознавців. Значна увага приділяється проблемі визначення змісту правоздатності та дієздатності, співвідношенню цих елементів у структурі правосуб'єктності. У вітчизняній юридичній науці загальнотеоретичні аспекти правосуб'єктності досліджувалися зокрема у працях О.Ф. Скакун, О.В. Зайчука, Ю.С. Шемшученка, які підкреслювали необхідність розуміння правосуб'єктності як комплексної властивості суб'єкта права, що визначається системою правових норм і виражає його здатність до участі у правовідносинах.

Окремий науковий інтерес становлять дослідження, присвячені публічно-правовій правосуб'єктності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У працях С.Г. Серьогіної, В.Б. Авер'янова, І.Б. Коліушко акцентується увага на похідному характері правосуб'єктності публічних органів від державної влади, її нормативно визначеній природі, а також на необхідності чіткого визначення компетенції як основного елемента правосуб'єктності.

Водночас слід констатувати, що питання правової природи адміністративних комісій як суб'єктів публічного права досліджено вкрай обмежено. Наукова література, як правило, розглядає адміністративні комісії переважно з прикладної точки зору – через призму їх компетенції у справах про адміністративні правопорушення, організації роботи при органах місцевого самоврядування, а також окремих процедурних аспектів їх діяльності. Бракує системного аналізу їх правосуб'єктності як комплексної юридичної конструкції, що визначає їх місце у системі публічного управління.

Крім того, наявні праці не пропонують єдиної доктринальної моделі публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій, яка враховувала б особливості їх колегіального характеру, похідної компетенції та нормативно встановлених меж здійснення владних повноважень. Це свідчить про наявність дослідницької лакуни, що потребує заповнення шляхом розробки цілісного наукового підходу до концептуалізації публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Правосуб'єктність є однією з базових юридичних категорій, яка визначає можливість суб'єкта права вступати у правовідносини, мати юридичні права та обов'язки, реалізовувати їх і нести відповідальність за власні дії чи бездіяльність [1, с. 34]. У юридичній науці правосуб'єктність розглядається як інтегративна властивість суб'єкта права, що включає правоздатність, дієздатність та деліктоздатність [2, с. 87].

У публічному праві особливого значення набуває категорія публічно-правової правосуб'єктності, яка характеризує здатність суб'єкта права здійснювати владно-організаційні функції, бути наділеним публічно-владними повноваженнями. Від приватно-правової правосуб'єктності вона відрізняється імперативним характером норм, підпорядкованістю публічним інтересам, специфічною природою відповідальності [3, с. 46].

Наукова думка щодо структури правосуб'єктності не є однорідною. Частина дослідників вважає її єдиним правовим явищем, що поєднує правоздатність і дієздатність в єдину якість [4, с. 91]. Інші підходи наполягають на необхідності диференціації окремих елементів,

зокрема правоздатності як потенційної можливості мати права та обов'язки і дієздатності як реальної здатності їх реалізовувати [5, с. 112].

Особливість публічно-правової правосуб'єктності органів влади полягає у її похідному характері від державного суверенітету та правотворчої волі законодавця. Правосуб'єктність публічного органу має нормативне походження: вона не виникає автоматично, а визначається законом, який встановлює її обсяг і зміст [6, с. 54]. Це відрізняє її від правосуб'єктності фізичних або приватно-правових юридичних осіб, яка може виникати з волевиявлення самих суб'єктів.

Також важливо зазначити, що у випадку колегіальних органів публічної адміністрації правосуб'єктність набуває колективного характеру. Вона реалізується через ухвалення колегіальних рішень у межах компетенції, визначеної законом чи статутом, і вимагає особливого механізму внутрішньої організації [7, с. 73].

Публічно-правова правосуб'єктність адміністративних комісій як особливого виду колегіальних органів має додаткову специфіку, що пов'язана із їх призначенням – розглядом справ про адміністративні правопорушення, застосуванням заходів адміністративного впливу, превенцією правопорушень, а також вирішенням інших завдань у сфері публічного адміністрування [8, с. 29].

Таким чином, теоретико-правовий аналіз свідчить про те, що правосуб'єктність адміністративних комісій є складною категорією, яка поєднує загальні ознаки публічно-правової правосуб'єктності з колегіальними формами ухвалення рішень, суворою процедурною регламентацією та обмеженою автономією щодо реалізації делегованих державою владних повноважень.

Адміністративні комісії як організаційно-правові форми діяльності публічної адміністрації мають свою історію формування та розвиток. В Україні інститут адміністративних комісій сформувався під впливом континентальної правової традиції та в умовах радянської адміністративної моделі, яка передбачала чітко централізовану систему досудового розгляду дрібних адміністративних правопорушень [9, с. 137].

На сучасному етапі адміністративні комісії продовжують функціонувати як спеціалізовані колегіальні органи при органах місцевого самоврядування чи місцевих органах виконавчої влади. Вони є інституційними елементами системи публічної адміністрації, уповноваженими на розгляд окремих категорій адміністративних справ, зокрема про адміністративні правопорушення, що не становлять високої суспільної небезпеки [10, с. 52].

Нормативне закріплення діяльності адміністративних комісій в Україні є фрагментарним. Основними актами виступають Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», інші підзаконні акти, що регулюють порядок утворення, склад, компетенцію та процедуру роботи адміністративних комісій. Відсутність єдиного спеціалізованого закону про адміністративні комісії призводить до неоднорідності регулювання та суперечностей між окремими актами [11, с. 19].

Сутність публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій зумовлена їх особливим місцем у системі публічної адміністрації. На відміну від органів загальної компетенції, адміністративні комісії мають спеціалізований характер та діють як допоміжні або дорадчо-консультативні органи при органах місцевого самоврядування чи місцевих державних адміністраціях. При цьому вони наділяються частиною публічних владних повноважень держави для вирішення конкретних адміністративно-юрисдикційних завдань.

Правосуб'єктність адміністративної комісії має похідний характер і чітко визначається правовими нормами. Вона не є природною властивістю колективного органу, а виникає виключно внаслідок прямого уповноваження законодавцем. Це означає, що обсяг та межі її правосуб'єктності не можуть визначатися самостійно комісією або органом, при якому вона створена, а підлягають суворому нормативному регулюванню [12, с. 67].

Ключовим елементом публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій виступає компетенція. Вона охоплює встановлений законом чи підзаконним актом перелік питань, які комісія має право розглядати, порядок прийняття рішень, а також межі

застосування адміністративного впливу. Компетенція адміністративної комісії реалізується через закріплені у законодавстві владні повноваження щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, прийняття постанов про накладення адміністративних стягнень, здійснення профілактичних заходів тощо [13, с. 43].

Структурно правосуб'єктність адміністративної комісії можна розглядати як систему взаємопов'язаних елементів:

- правоздатності, тобто встановленої законом можливості виступати носієм публічних прав і обов'язків;
- дієздатності, що виражається у здатності вчиняти юридично значущі дії в межах компетенції;
- деліктоздатності, яка полягає у можливості нести юридичну відповідальність за прийняті рішення та дії.

Особливої уваги заслуговує колегіальний характер правосуб'єктності адміністративної комісії. Це означає, що реалізація її компетенції відбувається через спільне ухвалення рішень усіма членами комісії на засіданнях у встановленій законом формі. Така колегіальність покликана забезпечувати об'єктивність і зваженість рішень, зменшувати ризики зловживань та підвищувати легітимність адміністративного провадження [14, с. 102].

Водночас колегіальна форма діяльності потребує чіткої регламентації процедур ухвалення рішень, визначення прав та обов'язків членів комісії, порядку голосування та оформлення рішень. Недостатня деталізація цих аспектів у чинному законодавстві України зумовлює ризики прийняття неправомірних або формально сумнівних рішень, що можуть бути оскаржені у судовому порядку.

Сутність публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій полягає також у її службово-функціональному характері. Адміністративна комісія не є автономним суб'єктом публічного права в повному розумінні цього терміна, а діє як структурно-вбудований елемент системи публічної адміністрації. Вона реалізує делеговані владні повноваження не від власного імені, а як орган, що діє від імені держави або територіальної громади в межах закону [15, с. 98].

Це визначає специфічні межі самостійності адміністративної комісії. З одного боку, комісія має право приймати обов'язкові для виконання рішення у справах про адміністративні правопорушення; з іншого боку, її діяльність суворо обмежена рамками законодавчо визначеної компетенції та підпорядковується контролю з боку органу, при якому вона утворена, а також судовому контролю.

У контексті гарантій законності реалізації публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій важливу роль відіграють такі принципи, як верховенство права, пропорційність, належна правова процедура, право на справедливий розгляд справи. Забезпечення цих принципів є необхідною умовою легітимності та ефективності функціонування адміністративних комісій як суб'єктів публічного права [16, с. 201].

Таким чином, публічно-правова правосуб'єктність адміністративних комісій є складною багатокомпонентною конструкцією, що обумовлює їх місце у системі публічної адміністрації як спеціалізованих колегіальних органів з визначеною законом компетенцією, процедурною формою діяльності та підконтрольністю законності рішень.

Сучасний стан правового регулювання діяльності адміністративних комісій в Україні характеризується фрагментарністю та відсутністю системності. Незважаючи на багаторічне функціонування цих органів у практиці публічної адміністрації, досі не розроблено єдиного спеціалізованого закону, що комплексно визначав би їх правовий статус, структуру, повноваження, порядок утворення та діяльності. Це створює серйозні проблеми для формування чіткого уявлення про їх правосуб'єктність як явище публічного права.

Насамперед проблемним є питання нормативної визначеності компетенції адміністративних комісій. Хоча Кодекс України про адміністративні правопорушення встановлює окремі повноваження цих органів, законодавство не завжди послідовно та чітко окреслює межі їх юрисдикції, порядок передачі справ на їх розгляд і процедури ухвалення рішень.

У результаті у різних регіонах України спостерігається різноманітна практика організації адміністративних комісій, що призводить до нерівномірності застосування адміністративно-юрисдикційних норм [17, с. 177].

Іншою проблемою є нечіткість у визначенні організаційно-правового статусу адміністративних комісій як колегіальних органів. Чинні норми часто сприймають адміністративну комісію як допоміжний чи дорадчий орган при виконавчому комітеті чи місцевій державній адміністрації, проте водночас надають їй владні повноваження приймати обов'язкові для виконання постанови про накладення адміністративних стягнень. Така правова невизначеність щодо того, чи є адміністративна комісія самостійним суб'єктом владних повноважень чи лише дорадчим органом при іншому органі публічної влади, зумовлює колізії у правозастосуванні.

Також відзначається недостатня врегульованість внутрішньої процедури діяльності адміністративних комісій. На нормативному рівні бракує уніфікованих вимог до порядку скликання та проведення засідань, кворуму, процедури голосування, мотивування рішень, ведення протоколів і документального оформлення постанов. Це створює можливості для формалізму, порушень процесуальних гарантій та обмеження права особи на справедливий розгляд справи [18, с. 120].

Варто окремо підкреслити проблему відсутності єдиного стандарту адміністративної процедури для розгляду справ про адміністративні правопорушення адміністративними комісіями. Наявні норми КУпАП окреслюють лише загальні рамки розгляду справ, не забезпечуючи належного процесуального регулювання. Така ситуація може призводити до порушення прав осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, і ставить під сумнів легітимність рішень адміністративних комісій.

Крім того, актуальною є проблема ефективного контролю за діяльністю адміністративних комісій. Хоча передбачено можливість оскарження їх рішень до суду, на практиці такий контроль є переважно реактивним і не здатний запобігати системним порушенням законності. Натомість інституційні механізми внутрішнього контролю з боку органів місцевого самоврядування чи державної адміністрації часто залишаються декларативними або недостатньо ефективними [19].

Значну проблему становить також брак належної професійної підготовки членів адміністративних комісій. Законодавство не висуває чітких вимог до кваліфікації їх складу, що призводить до залучення осіб без достатніх знань у сфері адміністративного права та адміністративного провадження. Це негативно впливає на якість розгляду справ, аргументованість рішень і дотримання правових стандартів.

Усі зазначені проблеми свідчать про необхідність оновлення нормативно-правової бази функціонування адміністративних комісій. Концептуалізація їх публічно-правової правосуб'єктності має стати підґрунтям для формування сучасної моделі правового регулювання, яка б забезпечувала чіткість визначення їх статусу, компетенції, процедурних гарантій та механізмів контролю законності діяльності.

Розв'язання цих проблем потребує як доктринального осмислення правової природи адміністративних комісій, так і розробки пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства з урахуванням європейських стандартів адміністративного провадження та практики захисту прав людини у сфері публічного управління [20].

Науково обґрунтоване визначення правосуб'єктності адміністративних комісій як суб'єктів публічного права має враховувати такі основні характеристики:

- чітко окреслену правоздатність і дієздатність як похідні від волі законодавця;
- визначену законом компетенцію з переліком владних повноважень;
- колегіальний характер прийняття рішень як гарантію об'єктивності та законності;
- процедурні стандарти діяльності, що забезпечують права особи на справедливий розгляд справи;
- підконтрольність і підзвітність, зокрема через можливість судового контролю та внутрішнього адміністративного нагляду.

З урахуванням результатів дослідження пропонуються такі основні напрями вдосконалення законодавчого регулювання діяльності адміністративних комісій в Україні:

- прийняття окремого закону України «Про адміністративні комісії», який визначав би їх правовий статус, порядок створення, склад, компетенцію, процедуру діяльності, права та обов'язки членів комісії, механізми контролю за законністю ухвалених рішень;
- уніфікація адміністративної процедури розгляду справ про адміністративні правопорушення із запровадженням чітких стандартів скликання засідань, голосування, оформлення рішень та ведення протоколів;
- встановлення мінімальних кваліфікаційних вимог до членів адміністративних комісій, передбачення системи їх підготовки та підвищення кваліфікації;
- посилення механізмів внутрішнього контролю та нагляду з боку органів місцевого самоврядування або державної адміністрації за дотриманням законності діяльності адміністративних комісій;
- забезпечення ефективних засобів судового захисту прав осіб, які оскаржують рішення адміністративних комісій, у тому числі шляхом спрощення процедурного доступу до правосуддя;
- запровадження єдиних стандартів ведення статистики та звітності про діяльність адміністративних комісій для моніторингу ефективності їх функціонування.

Здійснення таких заходів дозволить підвищити ефективність діяльності адміністративних комісій як інституційної складової системи публічного управління, зміцнити правові гарантії захисту прав і свобод людини у сфері адміністративного провадження та сприяти формуванню правової держави в Україні.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що публічно-правова правосуб'єктність адміністративних комісій є складним багатогранним явищем, що має специфічні риси та потребує окремого доктринального осмислення й чіткого законодавчого врегулювання. На відміну від інших суб'єктів публічної адміністрації, адміністративні комісії є колегіальними органами спеціальної компетенції, створеними при органах місцевого самоврядування або державної адміністрації для реалізації окремих владно-організаційних функцій, зокрема розгляду справ про адміністративні правопорушення у досудовому порядку.

Сутність їх правосуб'єктності визначається нормативним характером походження та похідністю від державного суверенітету. Правосуб'єктність адміністративної комісії не є самостійною у приватно-правовому розумінні, а є делегованою владою із чітко визначеними межами та змістом. Це обумовлює наявність ключових елементів правосуб'єктності: правосдатності, дієздатності, компетенції та деліктоздатності. Особливої уваги потребує її колегіальний характер, що покликаний забезпечувати об'єктивність і законність ухвалюваних рішень.

Водночас дослідження виявило низку проблемних аспектів концептуалізації публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій в Україні. Це, насамперед, фрагментарність і суперечливість нормативного регулювання, відсутність спеціального закону про адміністративні комісії, нечіткість у визначенні їх організаційно-правового статусу та компетенції. Значною проблемою є також недостатня врегульованість внутрішніх процедур діяльності, відсутність єдиного стандарту адміністративного провадження, обмеженість ефективного контролю за законністю діяльності та низький рівень професійної підготовки членів комісій. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність формування сучасної концепції публічно-правової правосуб'єктності адміністративних комісій, яка мала б стати основою для вдосконалення законодавчого регулювання їх діяльності.

З урахуванням результатів дослідження пропонуються основні напрями вдосконалення законодавчого регулювання діяльності адміністративних комісій в Україні. Здійснення таких заходів дозволить підвищити ефективність діяльності адміністративних комісій як інституційної складової системи публічного управління, зміцнити правові гарантії захисту прав і свобод людини у сфері адміністративного провадження та сприяти формуванню правової держави в Україні.

Список використаних джерел:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2011. 520 с.
2. Зайчук О.В., Онищенко Н.М. Теорія держави і права : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2006. 656 с.
3. Шемшученко Ю.С. Великий енциклопедичний юридичний словник. К. : Юрид. енциклопедія, 2007. 864 с.
4. Баймуратов М.О. Загальна теорія правосуб'єктності : монографія. Одеса : Юрид. література, 2010. 384 с.
5. Петришин О.В., Гетьман А.П. Загальна теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2014. 400 с.
6. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України : підручник / за ред. В.Б. Авер'янова. К. : Юрінком Інтер, 2012. 768 с.
7. Серьогіна С.Г. Теоретико-правові основи публічної адміністрації в Україні : монографія. Харків : Право, 2016. 312 с.
8. Кузьменко О.В. Адміністративне право України. Загальна частина : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2013. 544 с.
9. Коліушко І.Б. Організаційно-правові засади публічного управління в Україні : монографія. К. : Факт, 2003. 256 с.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення : офіц. текст. К. : Парлам. вид-во, 2023. 176 с.
11. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР (із змінами та доповненнями).
12. Погорілко В.Ф., Фрицький О.Ф. Конституційне право України : підручник. К. : Наукова думка, 2010. 800 с.
13. Битяк Ю.П., Бойко М.П., Петришин О.В. Адміністративне право України : підручник. – Харків : Право, 2017. 656 с.
14. Державне управління : теорія і практика : навч. посіб. / за ред. В.Б. Авер'янова. К. : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
15. Луць Л.А. Публічно-правова діяльність органів місцевого самоврядування : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 272 с.
16. Чубара О.Г. Адміністративна процедура: поняття, структура, стадії : монографія. К. : Алерта, 2019. 236 с.
17. Боровик Т.В. Адміністративна юрисдикція в Україні: проблеми теорії і практики : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2021. 320 с.
18. Європейська хартія місцевого самоврядування (ратифікована Законом України від 15.07.1997 № 452/97-ВР).
19. European Principles for Public Administration / SIGMA Papers No. 27. OECD, 1998. 44 p.
20. Council of Europe. The Administration and You (2nd edition). Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2018. 80 p.

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

